

لیکونکی: اعظم احمد «Azam Ahmad»
منبع اوډخپریډو نیټه: نیویارک تایمز «2024-12-24»
ژباړونکی: پوهندوی دوکتور سیدحسام «مل» .

د افغانستان د سقوط تر شا، د امریکا تر ملاتړ لاندې ملیشې تر طالبانو بدې وې

Behind Afghanistan's Fall, U.S.-Backed Militias Worse Than the Taliban

د افغانستان د سیمه ییزو پولیسو غړی، د ملیشو یوه سازمان چې د طالبانو سره د جگړې لپاره جوړه شوی وه، په 2012 کې د افغانستان د کنډز ولایت په تالقه کې د یونټ د غونډې څخه بهر.

امریکایي افسر خبرداری ورکړ، طالبان په دې وروستیو کې نږدې شوي، په ځمکه کې چې یو وخت سیمې خوندي ښکاریده، اشغال کوي. دهغو (4) سړي یوازې وژل شوي وو، او هغه افغانانو ته اړتیا درلوده چې بیرته جگړه وکړي.

"څوک به ودریزي؟" دغه افسر د 150 افغان مشرانو یوه ډله و غوښته.

د کندز ولایت خلک تر ډېره یا تر خپل وسه د امریکا یا نو ملاتړي او د طالبانو مخالف وو. مگر د پولیسو افسرانو گمارل ورو روان وو او د 2009 په دوبي کې، ځایي چارواکو او امریکایي افسر - د جورجیا د ملي گارډ یو ډگروال - د خطر سره مخ شو: د شخصي ملیشو گمارل.

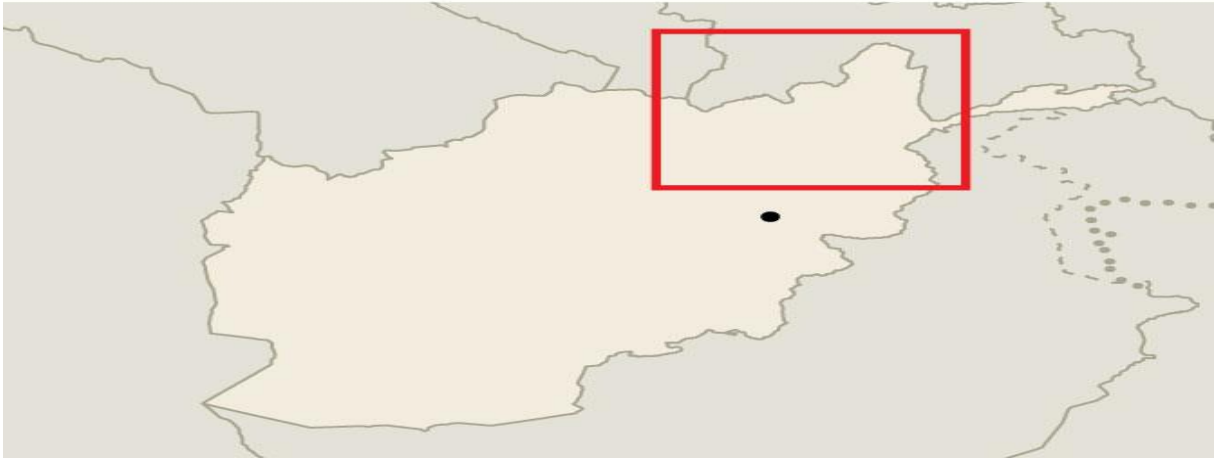
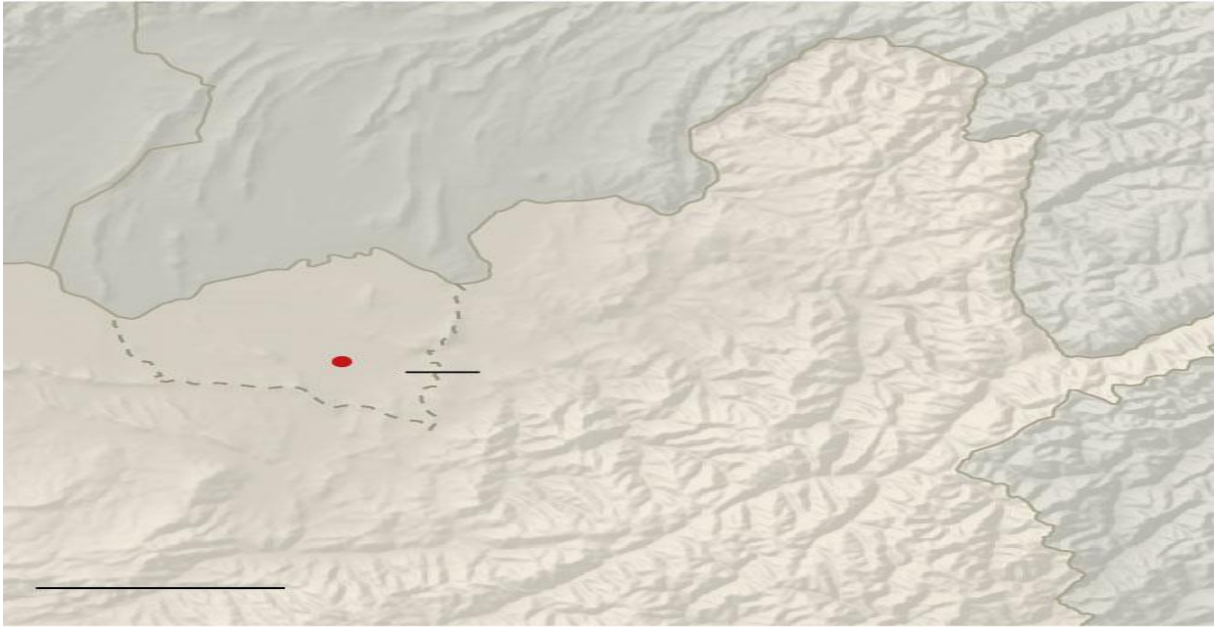
د ناخوښۍ یو غږ د خلکو له لارې تیر شو.

"زه فکر نه کوم چې دا بڼه نظر دی،" یو زور سړی ودرېد او په غونډه کې د څلورو کسانو په وینا وویل. "مور دا دمخه لیدلي دي. ملیشي به د طالبانو په پرتله لویه ستونزه شي."»

د ژړا په وخت کې، د محمد عمر په نوم یو وخت جنگسالار راڅرگند شو او نوری ډارونکي وبلل.

"زه به له طالبانو سره جگړه وکړم!" هغه چیغې کړې.

د افغانستان په شمال کې د کندوز غونډه د جگړې په رسمي تاریخ کې نه ده ثبت شوې. خو په ټول ولایت کې خلک وايي چې دا ناڅرگنده شیبه د جگړې بڼه په داسې ډول بدله کړه چې واشنگتن هیڅکله په ریښتیا نه پوهیږي.

عکاسی د نیویارک تایمز پواسطه

له کلونو راهیسي امریکایانو په شمال کې له طالبانو سره د جگړې لپاره د ملیشو ملاتړ کاوه. مگر هڅې یې په شا وتمبول - دغو ډلو په خلکو با ندي دومره ظلم وکړ چې دوی یووخت د متحده ایالاتو سرتیری دیاغیانو په نوم یادول کوم چې دغه جزو تام دظلم اودجبر په مرکز بدل کړ. خلک د ملیشو لیدلو ته راغلل ، او امریکایان یې د عذاب سرچینه وبلله، نه د نجات.

هغه انگر «دکور حویلي» چې محمد عمر د افغانستان په کندز ولایت کې د امریکایي پوځي قومندانانو په غوښتنه له طالبانو سره په خپله خوښه جگړه وکړه

ښاغلی عمر د بېلګې په توګه، چې د دیوال ماتوونکي «دیوال شکن» په نوم مشهور و، وروسته د ملېشو د یوه نا وړه قوماندان ماشوم شو، چې د طالبانو څخه د خوندي ساتلو په موخه یې د خپلو سیالانو او ګاونډیانو په لوتولو، اختطاف او وژلو سره محلي دود ته لاره هواره کړه. .

او هغه یوازې یو له هغو زرګونو ملېشو جنګیالیو څخه و چې د امریکا او د هغوی د متحد ښو له خوا د افغانستان په شمال کې په ښکاره، په پټه او کله ناکله په غیر ارادي توګه راښکاره شول.

پا یلي په 2021 کې د ګډوډي «ارودوری» او د امریکایانو د وتلو په جریان کې سر ته ورسیدې. تمه کیده چې شمال به د امریکا دوتلو وروسته به په امن وي، داسې ځای چې د ډیموکراسۍ او د ښځو حقونو په څیر ارزښتونه یې ساتلي وي.

حال داچې پرځای یې، دا یعنی شمال په څو ورځو کې تسلیم شو - لومړنی سیمه چې د طالبانو لاس ته ولوېده.

ټاکل شوي ولسمشر **ډونالډ جی ټرمپ** ولسمشر **بايډن** د متحده ايالاتو تر ټولو اوږدې جگړې ته د خندا پای ته رسولو تورن کړ او ژمنه يې وکړه چې "هر يو لور پورې چارواکی" به د ناورين وټلو لپاره مسؤل وي.

ښاغلی **بايډن** په مقابل کې افغانان په دې تورنوي چې طالبانو ته يې دومره ژر تسليمېدل. ښاغلي **بايډن** له وټلو وروسته وويل: "سياسي مشرانو ما ته شوو او له هيواده وټنښتيدل." "افغان پوځ سقوط وکړ"

مگر دواړه وړانديزونه د گړندۍ سقوط يو ډير بنسټيز دليل له لاسه ورکوي: د کندز په څير ځايونو کې، د نيويارک ټايمز څيړنې موندلې وه چې متحده ايالاتو د خپلې ماتې شرايط ډير مخکې له دې چې افغان سرتيري خپلې وسلې کېږدي. پوهيدلی وو

د کلونو لپاره، امريکايانو د مليشو د غيرقانوني ډلو په استخدام، روزنه او پيسې يا مالي برخو کې مرسته وکړه هغوچې کورونه يې لوټ کړل او ټولې ټولنې يې ويجاړې کړې. مليشو ملکي خلک شکنجه کړل، د تاوان لپاره يې وټنښتول، په لسگونو يې د غچ اخيستنې په موخه قتل عام کړل او ټول کلي يې وړان کړل، د افغان حکومت او د هغه د امريکايي متحدينو په وړاندې يې د يوې لسيزې څخه زيات کرکه وکړله.

افغان پوځ، چې له مخکې نه ستوما نه شوی، په دې پوه شوی چې د يو داسې حکومت دفاع کوي چې له لاسه وټلی ملاتړ يې کم دی. نو، کله چې پرمختللو طالبانو افغان پوځيانو ته يو انتخاب وړاندې کړ - خپل ژوند د خپلو وسلو لپاره - هغوی وسلې کېښودې.

هغه سيمې چې د ښاغلي عمر او نورو جنگسالارانو لخوا لوټ شوي وې د جگړې په جريان کې د جگړې ډگرونه وو، ډيری يې د بهرنيانو لپاره محدود وو. خوله 50 څخه زياتو مرکو، چې په کندز کې په 18 مياشتو کې ترسره شوي، وښودله چې څنگه د مليشو لپاره د امريکا ملاتړ نه يوازې په ولايت کې، بلکې د افغانستان په شمال کې هم ناورين رامنځته کړ.

دا د دولت لخوا تمويل شوی بدبختی مرکزي وه چې څنگه متحده ايالاتو او د هغې افغان شريکانو شمال له لاسه ورکړ - او څنگه د دوه لسيزو او دوه تریلیون ډالرو امريکايي پيسو سره سره، افغانستان سقوط وکړ.

تبر کال د کندوز په خان آباد ولسوالۍ کې د امنیه قوماندانۍ مخې ته یو زغروال موټر
ویجاړ شوی و. دغه ولسوالۍ د جگړې پر مهال تر ټولو سخته جگړه وه.

د دې کال د تایمز نورو تحقیقاتو څرگنده کړه چې متحده ایالاتو څنگه د افغان ځواکونو
له خوا پر خلکو ظلمونه وکړل او خپل متحدین یې په بې پروایۍ سره ووژل، په اصل کې په
افغانستان کې خپله ماتې تابیدوي.

په 2021 کې د کندز سقوط د امریکا د یوې بلې نه جبري شوې تېروتنې وروستی کلمه
وه - د طالبانو په وړاندې د عملیاتو لپاره د جنایتکارانو کارول.

رحیم جان، چې مور، پلار او دوه وروڼه یې د ښاغلي **عمر** له خوا ووژل شول، چې
نورو کلیوالو هم تایید کړه، وویل: «ملېشو پر ملکي وگړو ډزې وکړې او بې گناه خلک یې
ووژل. پرته له دې چې بله چاره ولري، هغه وویل: "مور د طالبانو ملاتړ وکړ، ځکه چې
هغوی له ملېشو سره جگړه کوي."»

حتی طالبان، چې معمولا د جگړې په ډگر کې د گټې اخیستنې لپوالتیا لري، په دې
ولایت کې د دوی بریا د امریکایانو تېروتنې ته ورکوي.

په کندز کې د طالبانو پخوانی قوماندان او د اطلاعاتو او کلتور اوسنی وزیر مطیع الله روحاني وویل، «امریکا د بغاوت په نوم غلو او قاتلینو ته واک ورکړی دی.» خو دې کار یوازې نور خلک د طالبانو لاس ته ولوبدل.

د بشري حقونو ډلو، اکاډمیکانو او ژورنالستانو د ملیشو لخوا د ظلمونو ډیری حسابونه خپاره کړي دي. مگر د ناوړه ګټه اخیستنې کچه، او دا چې څنګه یې د طالبانو په چټکه توګه د افغانستان نیولو کې مرسته وکړه، هغه کیسه ده چې امریکا یا ن درې کاله دمخه د هیواد پرېښودو ته پاتې شول.

نن ورځ، د ملیشو له منځه تللو سره، د دوی د کړنو کچه - په دواړو بشري او سیاسي لګښتونو کې - لیدل کیږي.

پخوانیو حسابونو په شمال کې افغان چارواکي د خپلو ملیشو په جوړولو تورن کړي دي. خو تایمز موندلي چې متحده ایالاتو په کندز کې ملیشي له هغه څخه ډیر مخکې استخدام کړي چې پېژندل شوي وو، او پایله یې تر هغه ډیره بده وه چې امریکایي چارواکويې منلې ده.

په افغانستان کې د خپلې شل کلنې جګړې په ترڅ کې، متحده ایالاتو د طالبانو په وړاندې د محلي مقاومت د استخدام، روزنې او ملاتړ لپاره د پروګرامونو یوه تلیاټي لړۍ پیل کړه. ځینو په رسمی ډول د پولیسو تر څارنې لاندې وسله والې ډلې جوړې کړې، په داسې حال کې چې د نورو ملاتړ د پیسو او روزنې له لارې دلته او هلته ورکول کېده. په ډیرو مواردو کې، افغان حکومت د امریکا نغدې پیسې ورکړې او ملیشو ته یې د واشنگټن له ملاتړه لاس واخیست.

نږدې ټولې هڅې له ستونزو سره مخ وې. ملیشي ډېر ژر دومره ځواکمنې شوې چې بې وسلې شي. او په داسې حال کې چې دوی د طالبانو سره جګړه کوله، دوی یو بل سره نور هم جګړه وکړه، د کورنۍ جګړې ډول ډول ګډوډي رامینځته کړه چې لومړۍ یې په 1990 لسيزه کې د طالبانو واک ته راوستلو کې مرسته وکړه. یو شمېر افغانان د شومو ملیشو له امله دومره کرکه شول چې طالبانو ته یې د خپل مدافع په سترګه کتل پیل کړل او له یاغیانو سره یو ځای شول.

یو له لومړنیو ملیشو څخه د کندز په خان آباد ولسوالۍ کې زیږیدلی، د گرجستان د ملي ګارډ د افسر په ذهن کې چې د طالبانو د ماتولو لپاره لیواله و. او یو له لومړنیو هڅو څخه د دیوال ماتونکي ښاغلی عمر شامل و

"زما په ذهن کې هیڅ شک نشته چې ښاغلی عمر د دې ټولني مشر و." د جورجیا د 48 پیاده لوا د جنګي ټیم د 121 پیاده قطعي د دوهم کنډک اوس متقاعد افسر ډګرمن کینیت پابن وویل. "او زه په کلکه باور لرم چې په هغه وخت کې هغه ټول سم شیان وبل."

ډگروال پابن شمال ته د ملېشو د استخدام لپاره نه ولېږل شوی. هغه هلته د پولیسو د لارښوونې لپاره تللی و. مگر هغه پراخه لیوالتیا او لوی نظر درلود. هغه پریکړه وکړه چې د ښاغلي عمر د ډلې فعالول د خطر ارزښت لري.

دا تقریبا داسې و، که دا کار وکړي، که دا زما لپاره غوره وي، چیرته چې زه به ګټه ترلاسه کړم، نو زه به یې وکړم،" هغه وویل.

پرخای یې، هغه په ناخبره توګه په سیمه کې د یوازینۍ ډلې ملاتړ وکړ چې د طالبانو په پرتله لږ مشهور و.

دیوال ماتونکی

د اوړي له غونډې څو میاشتې وروسته، یو طالب جنګیالی دیوه ویجاړ شوي مېلمستون په پور کې پروت و. بهر، ښاغلی عمر، د ملیشو نوی مشر، په کوڅه کې روان و. اوس بهر راشئ، که نه زه به د دې کور دېوالونه ړنگ کړم!" عیني شاهدانو وویل، هغه په میګافون غږ وکړ، کله چې د هغه سړي هاوانونه چمتو کړل. "زه دیوال ماتونکی یم!"

بلواګر د هاوانونو په ګولپو راوړوسته، هر یو یې د نږدې کورونه نړول او په بې توپیره چاودنو سره یې اوسیدونکي ویرول.

د افغانانو یوه ډله بهر په غالی کې راتولیدي. یو پوځي توپک لري. بل په لمانځه کې سجده کوي.

په نهايت کې، ښاغلي **عمر** له خپلو کسانو سره په شا شو، له دې وپرې چې طالبان به نور ځواکونه واستوي. مگر د ښار څخه د وتلو په لاره کې، د ښه اقدام لپاره، د هغه ملېشو یو ځایي پلورنځی لوت کړ او یو څو ځایي خلک یې ووهل، اوسیدونکو وویل، هغه عملونه چې د ټولني ډیري برخه یې د هغه په وړاندې وگرځوله.

ښاغلي عمر ټوله ورځ جگړه کړې وه، په ټول کلي کې یې لاره واهلې وه، ترڅو یو طالب جنګیالي تعقیب کړي. او بیا هم، یو څه، د هغه هدف ژوندی پاتې شوی و.

مگر د دیوال ماتونکي مونیګر ودرېد. دې نوم د بې رحمانه تاوتریخوالي لپاره د ښاغلي عمر ورتیا نیولې، که څه هم اړینه نه وه چې اغیزمنتیا. او دا لومړنی برید د هغه ترټولو لږ برید و، ډیري ځایي خلک وایي.

په یوه بل لومړني ماموریت کې، په یوه گا ونډ ولسوالۍ کې، هغه په دومره بې رحمۍ سره غلا او ناوړه کتبه پورته کړه چې اوسیدونکي یې د هغه شیبې په توګه یادوي چې ټوله سیمه د طالبانو په لور روانه شوه. "هغه حتی د خلکو سپي هم نیولي"، یو یې یا دونه وکړه.

ښاغلي عمر چې لسيزې وړاندې یې په لومړي ځل د روسانو پر ضد وسله پورته کړې وه، له خپل نوي ځواک څخه یې د تېرو جګړو او تېرو ولسيزو دغچ اخیستو لپاره کار واخیست.

اختر محمد وويل چې پلار، تره او ورور يې په دې خاطر چې د بناغلي عمر پر کاروان يې د سرک غاړې بمې برید کړی و، نیول شوي او په لنډه توگه اعدام شوي دي. خو بناغلي محمد دا خبره رد کړه، چې گواکې د ده خپلوان په دې بمبارۍ کې لاس لري، چې د ده په خبره يوازې بهانه وه؛ د دواړو کورنيو تر منځ له دريو لسيزو راهيسې د بنمې روانه وه.

بناغلي محمد وويل: "د ملېشي برخه کېدل په دې معنا دي چې د نمرود حلولو واک او واک ولري"

اختر محمد وويل چې پلار يې، تره او ورور يې د عمر د ملېشو له خوا په عمدي توگه وژل شوي دي.

د ډگروال پايښت په اټکل کې، "شيان د يو څه مودې لپاره خورا ښه روان وو." خود بناغلي عمر د ملېشي له پيل کېدو وروسته د هغه ځای پر ځای کېدل پای ته ورسېدل او هغه وويل: «له هغه وروسته چې زموږ له وتلو سره سيمه ډېره سخته وه.

هغه زياته کړه: "دا واقعا ما ځوروي ځکه چې ما فکر کاوه چې موږ توپير کړی دی."

متحده ايالات په کنډز کې له ماتې څخه خبر وو. د 2009 کال په نومبر کې د متحده ايالاتو له سفارت څخه يو ډيپلوماتيک کيبل د ملېشو د کنترول پر اهميت ټينگار وکړ. کيبل يادونه وکړه که چيرې دوی خپلو وسايلو ته پريښودل شي، دوی کولی شي "افغاني ټولني وويشي او اضافي تاوتریخوالی رامینځته کړي."

دوه میاشتنی وروسته، سفارت داسې بریښي چې دا ویره تایید کړي: حکومت په ملیشو باندې هیڅ واک نه درلود، چې په خپل منځ کې جنگیدل او ځایي خلک یې مجبورول چې غیرقانوني مالیه ورکړي.

کیبل په گډوډۍ کې د بناغلي عمر رول ته اشاره کړې، خو د هغه په گمارلو کې یې د افغان والي ملامت کړی دی. دیپلوماتان ناخبره ښکاریده چې امریکایانو پخپله بناغلي عمر واک ته رسولی دی

په 2013 کې، په کندز کې د دیوال ماتونکي په څیر د وسله والو سره د مرستې لپاره څلور کاله وروسته، متحده ایالاتو شمال پریښود، د امنیت او ملیشو یې افغان حکومت ته وسپارل.

په جنایي جرمونو کې چې هر څه غوړیدلي، نوي قوماندانان د بناغلي عمر په پرتله خورا بدتر راڅرگند شول. دوی کلي سره یو ځای کړل او کورنۍ یې قتل عام کړل، او یو بل سره یې هم جگړه وکړه: د سیمې یا د پام وړ لږ څه باندې

۵۵ کلن بیک نظر د دانا په کلي کې د یوې ودانۍ په واسطه چې د ملیشو تر منځ د جگړې په ترڅ کې ویجاړه شوې وه، د هغه لور بصیره ووژله.

تایمز د لسگونو کورنیو سره خبرې وکړې چې د دې سړي او نورو لپاره یې خپل عزیزان له لاسه ورکړي، وژني چې شمیر یې سلگونو ته رسیدلی.

دوی وویل، جبري استخدام عام و. نارینه په دې خاطر ووژل شول چې له یوې یا بلې ملېشې سره له یو ځای کېدو څخه انکار وکړ. د طالبانو د ملاتړ تورونه پر هغو کسانو ولگول شول چې له ماليې ورکولو یې ډډه کوله، او ډېر یې زنداني کړل.

د محمد فرید په نامه یو هټیوال چې عمر ته یې د پیسو له ورکولو څخه ډډه کوله وویل: «ملېشو به هر هغه چا ته د طالبانو نوم ورکاوه چې نه یې خوښېده، او بیا به یې دومره سپکاوی کاوه چې دوی له طالبانو سره له یوځای کېدو پرته بله چاره نه درلوده.» د هغه د پلورنځي له پلور څخه د عاید یوه برخه.

امریکایانو د ناوړه گټه اخیستنې لارښوونه نه وه کړې، بلکې دوی حکومت ته په ملیارونو ډالر نغدي او وسلې ورکړې، چې بیا چارواکو د ملېشو په گمارلو او تجهیزاتو کې کارولې. تر هغه ځایه چې د کلیوالو خبره وه، دا یوه امریکایي پروژه وه. او طالبان په زیاتیدونکې توگه یو غوره انتخاب ښکاري.

شاهد محمد، چې د خیاطۍ د سوداګرۍ په برخه کې کار کوي، وویل، مخکې له دې چې په ۲۰۱۳ کال کې یې خپل هټی وپلورله، له یو کال څخه زیات وهل او ټکول یې زغملې، کورنۍ یې بلې ولسوالۍ ته کډه کړې او له طالبانو سره یوځای شوی دی.

د راتلونکو شپږو کلونو لپاره، هغه په خان آباد کې د ملېشو پر وړاندې د مبارزې لپاره د یوې قطعي مشري وکړه.

هغه وویل: "ما د خیاطۍ په توگه د خپل ژوند په لومړۍ کرښه کې جگړې ته لارم."

طالبان ترې گټه اخلي

ولسمشر اشرف غني په ۲۰۱۴ کال کې په افغانستان کې واک واخیست او پوه شو چې ملېشې په گډوډۍ روانې دي. له امریکایانو سره یې په لوړ غبر ژمنه وکړه چې د دیوال ماتونکي په څیر خلک تر خپلې ولکې لاندې راولي او په کندز کې به امنیت راولي. هڅه ناوړین ثابته شوه.

پخوانیو افغان چارواکو وویل، ځینې ملېشې، چې اوس په عامو خلکو کې بدنا مې شوې، پر حکومت خپه شوې دي. ځینې ملېشې حتی له طالبانو سره یوځای شوې، خواوې یې بدلې کړې.

د طالب چارواکو او پخوانیو افغان چارواکو په وینا چې پټو مداخلو ته لاس رسې لري، له دې شیبې څخه په گټې اخیستنې، طالب قوماندانانو په پټه توگه د ملېشو مشرانو ته ټیلیفونونه پیل کړل، او دوی ته یې د دې په ویلو سره د بې باورۍ کښت پیل کړ چې حکومت

دوی ته د دښمن په سترګه ګوري. دوی، د ځینو نورو په څیر، د نوم د نه ښودلو په شرط خبرې وکړې ځکه چې دوی د عواقبو ویره درلوده. رواني تاکتیک کار وکړ. ځینو ملېشو د حکومت لپاره جګړې ته مخه کړه، په داسې حال کې چې نورو له یو بل سره په جګړه بوخت وو، د جګړې ډګر یې له طالبانو پاک کړ. په کندز کې د طالبانو یوه قوماندان، حشمت الله زلمي وویل، «د ملیشو تر منځ ویش زموږ لپاره خورا مهم و.

د ملیشو دکمولو لپاره د ښاغلي غني د ګواښ په یوه کال کې، کندز د سقوط په درشل کې و.

اشرف غني په ۲۰۱۶ کال کې د افغانستان په پلازمېنه کابل کې د یوې ټاکنيزې غونډې په ترڅ کې. دولسمشر په توګه، ښاغلي غني په پيل کې ژمنه وکړه چې د ښاغلي عمر په څېر د قوماندانانو تر مشرۍ لاندې به ملېشې تقويه کوو

. ښاغلي غني دا لاره بدله کړه. د یوه پخواني حکومتي چارواکي په وینا، د هغه حکومت په پټه د ديوال ماتونکي او د هغه په څیر نورو ته په میاشت کې له 100,000 ډالرو څخه ډیر پیسې ورکولې ترڅو طالبان د کندز ښار د نیولو مخه ونیسي.

ډېر ناوخته و. د «۲۰۱۵» کال په اګست میاشت کې طالبانو پر کندز ښار برید وکړ. حکومتي ځواکونه او ملېشې تر هغه واټن پورې وتښتېدې چې امریکایي هوایي بریدونه او ځانګړي ځواکونه د ښار په بېرته نیولو کې مرسته وکړي.

د ملیشو له ناکامو ستراتیژیو څخه د عبرت اخیستلو پرته، افغان حکومت دوه چنده شو. د نظم د ساتلو لپاره، د **بناغلي غني** حکومت د دیوال ماتونکي څخه هم ډیر بې رحمه سړي ته مخه کړه.

حاجي فتح

په هغه ولایت کې چې په قومي او سیاسي ویشونو کې ډوب وو، هلته د یلو تپلو له بلي ډلي سره جگړه کوله، ټول په یوه خبره متفق وو: **حاجي فتح** د ملیشو له ټولو قومندانانو څخه تر ټولو بد، تر ټولو بدمرغه او تر ټولو بد سلوکه کس و.

د هغه د منځنیو پیړیو د شکنجې د طریقو حسابونه - خلک په گرمو فلزاتو سره نښه کول، ژوندي بنځول یا د ځمکې لاندې په کوتیو کې تړل - اوس هم د کندز اوسیدونکي ځوروي.

بناغلي فتح ته په پراخه پیمانې د یو وحشت په سترگه کتل کیده، چې بې گناه یې ووژل او د هغوی پر کورنیو یې تور ولگاوه چې جسدونه یې راوباسي.

هغه هم د افغان حکومت یو متحد و او تر څنګ یې د هغوی امریکایي ملاتړي هم وو.

دوو پخوانیو افغان چارواکو او څو پخوانیو ملیشو قوماندانانو له بناغلي فتح سره د حکومت د کلونو ملاتړ بیان کړ.

په کندز کې یوه پخواني لور پوري دولتي چارواکي وویل: «مورن پېچلي اړیکې درلودې. هغه وویل: «کله چې ولسوال تر برید لاندې راغی، مورن هغه ته پیسې او وسلې ورکړې چې جگړه وکړي.»»

د حاجي فتح په پخوانی قرارگاه کې یو طالب جنګیالی تېر کال د کندز په زاهد ښار په یو زور ښوونځی.

هغه وویل، انتقال په پټه ترسره شوی، ځکه چې ښاغلی فتح یو مطلوب سړی و.

مخکې له دې چې طالبانو د خپل لنډ واک په موده کې په کندز کې زندانونه خالي کړي، ښاغلی فتح د کابل بانک د یوه لاری د لوټلو پر مهال د یوه پولیس افسر د وژلو په تور بندي و.

دغه چارواکي وویل: "مور د هغه ملاتړ وکړ، هو، خو داسې نه وه چې هغه دې د والي کور ته راشي."

متحده ایالات ښاغلي فتح ته د پیسو د ورکړې په اړه څومره خبر وو. دا پیسې په داسې حال کې ورکړل شوې چې افغان چارواکي د واشنگټن له خوا تر سخت فشار لاندې دي چې دخپل امنیت مسوولیت پخپله واخلي. پښتاکون دملیشوپه اړه پوښتنوته ځواب نه دی ویلی.

له زندانه له تښتې وروسته ښاغلي فتح د **ده ویران** د غرونو په لمنو کې ریښې وغورولې، هغه سیمه چې تر ډېره له طالبانو څخه ازاده وه.

د اوسیدونکو په وینا، هغه د شکنجې له یوې کلا څخه کار کاوه، او د خپلو برمه شویو قربانیانو لپاره یې د پیسو د پیسو غوښتنه کوله - د حاجي وزیر په څیر سړي، د امریکایانو لپاره یو قرارداد چې ویل یې هغه د ښاغلي فتح لخوا نږدې وړی و.

د ښاغلي فتح جنایي امپراتورۍ په ظلم باندې جوړه شوې وه او ټوله ټولنه یې له مینځه وړې وه ځکه چې هغه د سیالي ملیشو سره وحشیانه جگړه پیل کړه.

د دواړو غاړو تر منځ په جگړو کې لسگونه کسان وژل شوي دي. ملېشو په غرنیو کلیو راکټونه او هاوانونه وویشتل او سرکونه یې په بمونو وتړل. دوی د بریدونو پیر پر طالبانو واچوله، په داسې حال کې چې دوی هلته هیڅ شتون نه درلود.

اوسیدونکو وویل، په ده ویران کې نږدې هیڅوک د طالبانو په اړه اندیښنه نلري. برعکس، دوی د دوو ښکاره امریکایي متحدینو تر منځ د جگړې په اړه اندیښمن دي.

گل افراز له خپلې کورنۍ سره د دانا په کلي کې اوسېده، چې د تاجکانو یوه کوچنۍ ټولنه وه، چې شمېر یې له ۱۵۰ څخه کم وو.

طالب جنگياليو تېر کال د کندز په دانا کې يو کور ته څېرمه په رنگارنگ توکرونو سينگار کړی و چې اوسيدونکي يې د دې لپاره کاروي چې وينه توی شي. دا ودانۍ د ملېشو وسله والو لخوا د ځوانانو د قتل عام ځای و.

هغې وويل، بناغلي فتح د سرک غاړې بمونه ښخ کړل چې د هغې زوی او دوه وراره يې ووژل. له دې وېرې چې کلي به غچ واخلي، بناغلي فتح هلته هر کور بلپوزر کړ، کليوالو وويل چې ژوندي پاتې شوي کسان يې وتښتېدل.

سيال ملېشي د خپلو جرمونو په ترسره کولو سره حرکت وکړ، يو په بل پسې وحشت چې زياتره ځايي خلک يې د يوې داسې ډلې ملاتړ ته اړ کړل چې دوی يې نه وژني – طالبان.

د بناغلي فتح د راتگ په يوه کال کې ټول کلي له منځه ولاړل.

بناغلي افراز وويل، "دلته په لومړي سر کې هيڅ طالبان نه وو، خوزه ډيره مننه کوم چې اوس دلته دي."

د خپلو پخوانيو ملگرو په وينا چې په سيمه کې پاتې دي، بناغلي فتح په معافيت سره عمليات کول، د لويې لارې په اوږدو کې پوستې جوړول او د ورځې په زرگونو ډالر له موټر چلونکو څخه اختلاس کول.

د کندز څخه تر تخار پر لويه لار د څاروان يوه لاره چې بناغلي فتح خپله يوه تر ټولو بدنامه پوسته ساتلې وه.

په یوه زره بورنونوونکي حالت کې، د بڼاغلي فتح سرغرونو هغه د حکومت لپاره نور هم اړین کړ: هرڅومره چې هغه خلک د طالبانو وسلو ته اړ کړل، حکومت ورته اړتیا درلوده چې د دوی سره مبارزه وکړي.

د پخوانیو حکومتي چارواکو او ملېشو د قوماندانانو په وینا، د پولیسو مشر، استخباراتو او اردو هغه ته پیسې او مهمات ورسول. حتی لور روزل شوي افغان ځانگړي عملیاتي ځواکونو د هغه ملاتړ کاوه

او دا چې دافغانستان حکومت په عملي توگه ناپېیلی وو، دا په دې مانا وه چې امریکایان د دې ټول لگښت ورکوي.

سادات، چې د ځانگړو عملیاتو پخوانی قوماندان دی، چې د ډېرو افغانانو په څېر په یوه نوم یادېږي، وویل: "مورڅوځله هڅه وکړه چې هغه ونیسي." "خو بیا حکومت د هغه ملاتړ پیل کړ."

په خان آباد کې څارنوالانو د بڼاغلي فتح د نیولو تر سلو زیات حکمونه صادر کړل ځکه چې د غلا، زورونې او قتل شکایتونه راپورته شول، خو سیمه ییزو چارواکو له عمل کولو ډډه وکړه.

یوه څارنوال د غني په حکومت کې خپلو فدرالي همکارانو ته د بڼاغلي فتح د جرمونو په اړه د شواهدو 150 دوسیې وړاندې کړې، کومه گټه یې ونه کړه. بڼاغلی فتاح ناخبره و، او په دې پوه شو.

د افغانستان په خان آباد کې مرکزي بازار. په ښار کې څارنوالانو د بڼاغلي فتح د نیولو لپاره له سلو څخه ډیر حکمونه صادر کړل ځکه چې د غلا، زورونې او وژنې شکایتونه راپورته شوي، مگر ځایی چارواکو له عمل کولو ډډه وکړه.

په ۲۰۲۰ کال کې یوه ورځ په خان آباد کې د آیس کریم د یوه پلورنځي شيعه خاوند شکایت وکړ چې ښاغلی فتح باید د هغه د آیس کریم غلا بنده کړي. ښاغلي فتح د هغې خاوند په کوڅه کې وهلی وو.

په ځواب کې، حیدر جعفري، چې یو ځایي شيعه مشر دی، وویل چې هغه له هغه سره د مقابلي پرته بله لاره نه لري.

ښاغلي فتح په ځواب کې د هغه په سینه کې بزي وکړې، ټپي يې کړ خو مړ يې نه کړ. ښاغلي فتح بیا په ښار کې د شيعه گانو کورونه وسوځول او ښاغلي جعفري ته يې د تېښتي امر وکړ.

ښاغلي جعفري وویل، د خپلې خبرې د تینګولو لپاره، ښاغلي فتح خپل وراره وواژه. ښاغلي جعفري وویل: "مور مستقیم والي ته ورغلو، خو هغه څه ونه کړل." مور له هغه وروسته د طالبانو ملاتړ پیل کړ.

د امریکایانو وتل او د کنډز سقوط

د 2020 په فبرورۍ کې، کله چې د ټرمپ اداره له طالبانو سره د سولې تړون ته ورسیده، مړینه په گوته شوه: امریکایان وتل.

طالبان له یوې ولسوالۍ څخه بلې ولسوالۍ ته تلل او له مشرانو څخه يې په استفادې سره افغان پوځ ته د وسلو ورکولو ته وهڅول. دا د خبرو اترو ډیره برخه نه وه. د ملېشو له برکته طالبان تر بل هر وخت پیاوړي شوي او د حکومت لپاره هېڅ بڼه اراده نه ده پاتې شوې.

کله چې امریکا په ۲۰۲۱ کال کې د وتلو مهالویش اعلان کړ، طالبانو د کنډز ټولې ولسوالۍ نیولې وې.

خان آباد په دې برخه کې توپیر درلود، ځکه چې د ښاغلي فتح او عمر په څېر سربو په کې ځای نیولی و.

طالبانو او حکومت د جون په دویمه اونۍ کې درې ځله د خان آباد کنټرول په خپل لاس کې واخیست

هغه پلورونکي چې تير کال د کندز ښار په مرکزي چوک کې د طالبانو بېرغونه پلوري.

ښاغلي **بايدن** په همدې مياشت کې له ښاغلي غني سره په واشنگټن کې وکتل او ټينگار يې وکړ چې د جگړې وروستې عمل لا نه دی ليکل شوی. ښاغلي بايدن وويل "افغانان بايد د خپل راتلونکي پريکړه وکړي." ښاغلي فتح ظاهراً دا خوشبيني نه ده شريکه کړې. طالب چارواکي وايي چې هغه هڅه وکړه چې اړخونه بدل کړي او حتی د طالبانو يو قوماندان ته يې د همکارۍ وړانديز وکړ. خو تر هغه وخته حکومت په خپلو پښو ودرېد، او طالبانو هغه ته د څلورمې برخې په ورکولو کې کومه گټه نه درلوده.

مليشو د کندز ښار ته د خان آباد پرېښود او په کومه سيمه کې يې چې موندلای شو، هستوگنه وکړه. ښاغلي فتح د ښار ختيځې څنډې ته څېرمه په يوه کور کې ځان ځای پر ځای کړ. ښاغلي عمر د شاگردانو يوه مدرسه خالي کړه او د خپل مرکز په توگه يې ادعا وکړه.

افغان کمانډو ځواکونه کندز ته د طالبانو د خپلو لپاره استول شوي دي

"دوی وړتيا لري. دوی ځواکونه لري. دوی تجهیزات لري. پوښتنه دا ده: ايا دوی به دا وکړي؟ ښاغلي بايدن د ۲۰۲۱ کال د جولای په مياشت کې وويل: "دا احتمال شته چې طالبان په هر څه واکمن شي او د ټول هيواد مالکيت ولري."

خو په کندز کې جگړه تر پيلېدو مخکې پای ته ورسېده. د طالبانو چارواکو وويل، حتی په داسې حال کې چې کوماندو د ښار د دفاع لپاره جگړه کوله، طالبان د افغان پوځ سره د ولايت د نيولو لپاره خبرې اترې کوي.

ټولو په ديوال ليکلی وليد. حتی اوسيدونکي چې له طالبانو څخه کرکه لري د مليشوله کلونو کلونو ناوره چلند څخه ستري شوي وو. پخوانيو افغان چارواکو وويل، افغان پوځ په اساني سره قانع شوی و چې د ورک شوي هدف لپاره مړ نشي.

د کنډز پخوانی امنیه قوماندان، عبدالرووف چارساری وويل: «په پای کې مليشو د حکومت له منځه وړی دی.

وروسته يو شمير نامتو جنگسالاران او جنايتکاران چې کنډز ته يې دا ډول بدبختی راورې - او بالاخره يې د ماتولو په پرتله د طالبانو ملاتړ پير کړی - پرته له وروستی جگړې يا محاکمې څخه ورک شول.

د ديوال ماتوونکی بناغلی عمر د طالبانو د واکمنی نه لږ وخت وروسته د طبيعي لاملونو له امله مړ شو.

حاجي فتح د ولايت له سقوط سره سم خوندي ځای ته وتښتيد او په ايران کې مېشت شو، چيرته چې هغه د هغه د يوه ملگري په وينا، د هغه پيسو په بدل کې چې د کنډز د خلکو له ظلم څخه يې ترلاسه کړي، په يوه خوندور کور کې ژوند کوي.

بناغلي فتح ته د نظر ورکولو لپاره ونه توانيد، خو هغه په منظمه توگه ليدونکو ته په زړه پورې خوارو يا چاپو بڼه راغلاست ووايه، ملگري يې د نوم د نه ښودلو په شرط وويل، د هغه د قهر له ويري.

د هغه د ډيرو ميلمنو په منځ کې، ملگري وويل، د افغان حکومت پخواني چارواکي دي، هيله لري چې يو ځل بيا هغه قانع کړي چې د دوی په استازيتوب وسلې پورته کړي.

څوکرښي د لدی مقالې دليکونکی په اړه :

اعظم احمد د ټايمز لپاره نړيوال تحقيقاتي خبريال دی. هغه د وال ستريټ د رسوايي، په افغانستان کې د جگړې او په مکسيکو، مرکزي امريکا او کا رابين کې د تاوتریخوالي او فساد په اړه راپور ورکړی دی. د اعظم احمد په اړه نور معلومات د دې مقالې يوه نسخه د 2024 کال د ډسمبر په 26، د نيويارک د گني A برخه، 1 پاڼه کې د دې سرليک سره خپره شوه: د متحده ايالاتو راتښکته شوي شيطانان چې افغانان يې طالبانو ته اړولي. د بيا چاپ امر / نن ورځ پاڼه / گډون وکړئ

اعظم احمد

«04-01-2025» په درناوی -----